

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма  
навчальної дисципліни  
"МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ"  
для студентів напрямів підготовки  
6.030601 "Менеджмент",  
6.140103 "Туризм"  
денної форми навчання**

**Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015**

Затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Протокол № 1 від 27.08.2014 р.

*Самостійне електронне текстове мережне видання*

Укладач Бестужева С. В.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародні економічні відносини" для студентів напрямів підготовки 6.030601 "Менеджмент", 6.140103 "Туризм" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. С. В. Бестужева. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 72 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних, лабораторних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів напрямів підготовки 6.030601 "Менеджмент", 6.140103 "Туризм".

# Вступ

Сучасний динамічний розвиток світової економіки характеризується поглибленням глобалізаційних та інтеграційних процесів, що свідчить про посилення взаємодії та взаємозалежності країн. Нині економічний добробут будь-якої країни значною мірою залежить від ступеня відповідності національної економічної політики сучасним реаліям розвитку міжнародного бізнесу. Це стосується, насамперед, структури економіки, конкурентоспроможності товарів та послуг, науково-технологічного, інфраструктурного та інституціонального забезпечення ринкових процесів.

Міжнародні економічні відносини є функціональною системою реалізації економічних інтересів суб'єктів міжнародного бізнесу за допомогою специфічних методів, принципів, інструментів, які притаманні інтернаціональному рівню взаємодії.

Системна трансформація економіки України є важливою передумовою формування ефективної моделі міжнародних економічних відносин країни з зовнішнім світом. У той же час реформування національної економіки не можливе без розв'язання завдань оптимізації системи міжнародної економічної діяльності, яка є і компонентом системи господарювання, і потужним каталізатором його подальшого розвитку. Тому ефективність зовнішньоекономічних зв'язків України залежить від виявлення та швидкого реагування на зміни у світовому господарстві, поглибленого вивчення їх причин та наслідків.

Навчальна дисципліна "Міжнародні економічні відносини" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напрямів підготовки 6.030601 "Менеджмент", 6.140103 "Туризм" для всіх форм навчання.

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0306 "Менеджмент і адміністрування"	Нормативна
	1401 "Сфера обслуговування"	За вибором
Модулів – 2	Напрями підготовки 6.030601 "Менеджмент", 6.140103 "Туризм"	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		2-й
Загальна кількість годин – 108		Семестр
		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції
		34 год
		Практичні, семінарські
		18 год
		Лабораторні
		–
		Самостійна робота
		53 год
		Вид контролю
Екзамен		
3 год		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання становить 49 %.

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Метою** викладання даної навчальної дисципліни є формування системи знань, умінь і практичних навичок щодо теоретичних засад та методико-практичного інструментарію міжнародних економічних відносин.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

знання сутності міжнародних економічних відносин, їх еволюції, чинників та рівнів розвитку;

засвоєння категоріального апарату, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;

знання форм міжнародних економічних відносин, особливостей розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;

уміння аналізувати стан і тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначати його проблеми й перспективи.

**"Міжнародні економічні відносини"** – навчальна дисципліна, що вивчає закони і закономірності становлення і функціонування світового господарства як цілісної економічної системи.

**Об'єктом** навчальної дисципліни є світове господарство як цілісна економічна система.

**Предметом** навчальної дисципліни є теоретико-методичні засади формування та розвитку світового господарства як цілісної економічної системи.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши навчальні дисципліни гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Економіка підприємства", "Менеджмент", "Статистика". У свою чергу, знання з навчальної дисципліни "Міжнародні економічні відносини" забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Техніка і організація зовнішньоекономічних операцій", "Стратегічний менеджмент", "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності", "Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні

питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

**знати:**

понятійний та категорійний апарат міжнародних економічних відносин;  
новітні підходи щодо оцінки еволюційного характеру розвитку системи МЄВ;

фактори розвитку міжнародних економічних відносин;

методичні підходи до оцінки поточного стану та прогнозування тенденцій розвитку основних форм МЄВ;

особливості та принципи міжнародного та державного регулювання руху факторів виробництва і міжнародної торгівлі;

**уміти:**

здійснювати оцінювання рівня впливу факторів розвитку міжнародних економічних відносин;

аналізувати механізми та форми співробітництва між країнами в торговельній, науково-технічній, інвестиційній, валютно-фінансовій і кредитній сферах;

здійснювати оцінювання експортного потенціалу країни і обґрунтовувати заходи з підвищення його ефективності;

аналізувати та обґрунтовувати доцільність участі країни в інтеграційних процесах;

використовувати емпіричний та статистичний аналізи стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій зовнішньоекономічної діяльності на рівні окремих підприємств;

застосовувати методики проведення порівняльного аналізу щодо загроз та переваг для вітчизняних підприємств при виході на різні сегменти міжнародних товарних, фінансових, валютних ринків.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

**Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення  
навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
МЕСК* 1	Проводити оцінку поточного стану та прогнозувати тенденції розвитку основних форм міжнародних економічних відносин	Формувати цілісне уявлення про процеси, які характеризують міжнародний рівень взаємодії національних економік
		Застосовувати новітні підходи щодо оцінки еволюційного характеру розвитку системи МЕВ
		Виокремлювати фактори розвитку міжнародних економічних відносин та оцінювати ступінь їх впливу
		Проводити аналіз товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі країни
		Проводити оцінку інвестиційного клімату в країні та визначати фактори його формування
		Здійснювати аналіз динаміки та структури міжнародних міграційних потоків
МЕСК 2	Визначати особливості державного та міжнародного регулювання руху факторів виробництва і торгівлі	Здійснювати аналіз механізмів та форм співробітництва між країнами у валютно-фінансовій сфері
		Класифікувати форми та методи міжнародного кредитування
		Визначати ефекти міжнародної економічної інтеграції, аналізувати передумови та доцільність участі країн в інтеграційних процесах
		Виявляти особливості та принципи міжнародного та державного регулювання руху факторів виробництва і торгівлі
МЕСК 3	Обґрунтовувати доцільність міжнародної економічної інтеграції країни	Визначати та обґрунтовувати фактори формування національної гео економічної моделі
		Визначати форми та рівні економічної глобалізації

\* Міжнародне економічне співробітництво країн.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 1.**

#### **Теоретичні засади та форми розвитку міжнародних економічних відносин**

##### **Тема 1. Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"**

*1.1. Теоретичні підходи до визначення сутності міжнародних економічних відносин.*

Об'єкт та предмет вивчення міжнародних економічних відносин. Взаємозв'язок міжнародних економічних відносин з іншими економічними науками.

*1.2. Рівні розвитку МЄВ: функціональні, економічні, територіальні, за суб'єктами діяльності.*

*1.3. Форми міжнародних економічних відносин.*

Форми міжнародних економічних відносин: міжнародна торгівля, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародне виробничо-інвестиційне співробітництво, міжнародна міграція робочої сили, міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини, міжнародна економічна інтеграція.

*1.4. Методи вивчення та дослідження міжнародних економічних відносин.*

Особливості використання методів аналізу і синтезу, індукції та дедукції, наукової абстракції, історичного і логічного порівняння та узагальнення, функціонально-структурного аналізу та економічного моделювання для пізнання субстанціональної основи міжнародних економічних відносин.

##### **Тема 2. Світове господарство та особливості його розвитку**

*2.1. Світове господарство як цілісна економічна система.*

Теоретичні підходи до визначення сутності світового господарства. Субстанціональна основа світового господарства. Кількісний та якісний аспекти аналізу світогосподарських зв'язків. Ознаки світового господарства як цілісної економічної системи.



## *2.2. Структура світового господарства.*

Основні структурні елементи світового господарства. Суб'єкти світового господарства та рівні їх економічної взаємодії. Критерії виділення підсистем світового господарства. Основні типи країн і їх економічні об'єднання в міжнародній економіці. Стандартні класифікації країн у міжнародній економіці.

## *2.3. Рівень економічного розвитку країни і її участь у світовому господарстві.*

Причини нерівномірності економічного розвитку країн у сучасній міжнародній економіці.

## *2.4. Протиріччя у світовому господарстві.*

Джерела виникнення протиріч у світовому господарстві. Види протиріч: зовнішні, внутрішні. Особливості механізму вирішення протиріч між суб'єктами міжнародних економічних відносин.

## **Тема 3. Еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин**

### *3.1. Формаційний та цивілізаційний підходи в економічній та історичній науці.*

Історія міжнародних економічних відносин як наука і як система. Еволюція виробничих сил суспільства. Визначення та головна умова антропосоціогенезу.

### *3.2. Доколоніальний період розвитку МЄВ.*

Зародження та розвиток міжобщинних господарських зв'язків. Міжнародні торговельні зв'язки стародавнього світу.

### *3.3. Міжнародні економічні відносини епохи Середньовіччя.*

Зовнішньоторговельні відносини за часів феодалізму. Зовнішньоекономічні зв'язки Київської Русі та Гетьманської держави. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Сходу – Китаю, країн Південних морів, Середньої та Центральної Азії, Арабського Сходу. Колоніальний період формування МЄВ. Епоха Великих географічних відкриттів. Вплив Великих географічних відкриттів на розвиток МЄВ.

### *3.4. МЄВ в умовах становлення індустріальної цивілізації.*

Зовнішня торгівля періоду первісного нагромадження капіталу. МЄВ капіталізму вільної конкуренції та монополістичного капіталізму. МЄВ у міжвоєнний період.

*3.5. Новий (неоколоніальний) період розвитку всесвітніх економічних зв'язків.*

Світогосподарські зв'язки в найновіший період. Зростання єдності та взаємозалежності суб'єктів світового господарства.

#### **Тема 4. Середовище міжнародних економічних відносин**

*4.1. Поняття середовища МЄВ, його структура й особливості.*

Природно-географічне середовище, основні його складові впливу на розвиток МЄВ.

*4.2. Економічне середовище функціонування МЄВ, стан ринкових відносин країн і особливості їх розвитку.*

Економічні регулятори МЄВ. Особливості дії економічних законів і закономірностей на міжнародному рівні. Центробіжні тенденції в МЄВ. Роль міжнародних рейтингів у оцінці стану економічного середовища.

*4.3. Політико-правове середовище.*

Особливості взаємодії політики й економіки в МЄВ. Політичні інтереси країн та регіонів. Політична стабільність і політичні ризики. Правові регулятори МЄВ.

*4.4. Соціально-культурне середовище і його значення в розвитку МЄВ.*

Інфраструктура сучасних МЄВ. Роль транспорту й інформаційно-комунікаційних систем у розвитку МЄВ.

#### **Тема 5. Міжнародний поділ праці та кооперація виробництва**

*5.1. Сутність і роль міжнародного поділу праці (МПП) в системі міжнародних економічних відносин.*

Сутність та види міжнародного поділу праці.

*5.2. Фактори розвитку і поглиблення міжнародного поділу праці.*  
Класифікація факторів розвитку міжнародного поділу праці. Визначення ступеню впливу факторів на поглиблення міжнародного поділу праці.

*5.3. Форми прояву і реалізації міжнародного поділу праці.*

Міжнародна спеціалізація та міжнародна кооперація виробництва. Поняття "міжнародна спеціалізована галузь" та "міжнародно-спеціалізована продукція". Основні показники рівня міжнародної спеціалізації галузі. Види та основні форми міжнародного виробничого кооперування (створення спільних підприємств, реалізація спільних програм, договірна спеціалізація). Сфери міжнародного виробничого кооперування.

#### *5.4. Проблеми і передумови участі України в МПП.*

Галузеві та регіональні пріоритети міжнародної спеціалізації України. Участь України у міжнародних коопераційних зв'язках.

### **Тема 6. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин**

*6.1. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин.*

Сутність та структура, основні показники міжнародної торгівлі. Форми і методи здійснення міжнародної торгівлі.

*6.2. Організаційні форми міжнародної торгівлі.*

Сутність міжнародної біржової торгівлі. Класифікація міжнародних товарних бірж. Види та особливості проведення біржових операцій. Міжнародна аукціонна торгівля: сутність, головні центри та специфіка проведення. Міжнародні торги: сутність, види та порядок проведення. Особливості організації міжнародної ярмаркової та виставкової діяльності. Класифікація міжнародних ярмарок та виставок.

*6.3. Ціноутворення в міжнародній торгівлі.*

Сутність та особливості формування світової ціни. Фактори, які впливають на формування та рівень цін на світовому ринку. Класифікація цін у міжнародній торгівлі. Методика розрахунку експортних та імпорتنих цін.

*6.4. Основні тенденції в міжнародній торговельній політиці.*

Політика вільної торгівлі та політика протекціонізму: економічні й політичні аргументи їх використання.

Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі: цілі та інструментарій. Сутність та класифікація мит. Економічні наслідки використання мит у зовнішній торгівлі. Митна вартість товару. Визначення ефективного митного тарифу. Оптимальний та заборонений імпорتنий тариф. Тарифна ескалація.

Нетарифне регулювання зовнішньої торгівлі: цілі та інструментарій. Методи кількісних обмежень обсягів зовнішньоторговельних операцій: квотування, ліцензування, "добровільне обмеження експорту". Методи прихованого протекціонізму. Фінансові методи регулювання зовнішньої торгівлі: експортне кредитування, експортне субсидування, демпінг.

### *6.5. Регулювання міжнародних торговельних відносин.*

Діяльність міжнародних торговельних організацій. ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі) та ЮНКТАД (Конференція ООН з питань торгівлі й розвитку). Перетворення ГАТТ на Світову організацію торгівлі (СОТ). Реорганізація КОКОМ (Координаційна рада з експортного контролю). Значення торговельних угод у сучасних умовах. Діяльність Міжнародної торговельної палати.

### *6.6. Україна в міжнародній торгівлі.*

Галузеві та геополітичні пріоритети розвитку зовнішньої торгівлі України. Аналіз та оцінювання товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі України.

## **Тема 7. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг**

### *7.1. Сутність міжнародної торгівлі послугами.*

Принципові відмінності міжнародної торгівлі товарами та торгівлі послугами. Види міжнародних послуг та їх класифікація. Структурно-галузеві компоненти системи міжнародної торгівлі послугами (інформаційні, транспортні, страхові, туристичні послуги). Міжнародні послуги у сфері виробництва, кооперування та реклами (інжиніринг, консалтинг, лізинг, франчайзинг, ліцензійний обмін).

### *7.2. Значення світового ринку послуг, передумови його формування.*

Специфічні ознаки міжнародної торгівлі послугами, її динаміка, структура і географічні напрямки. Секторальні ознаки розвитку міжнародних ринків послуг.

### *7.3. Регулювання МЕВ у сфері послуг. Роль та механізми регулювання міжнародної торгівлі послугами у форматі ГАТС.*

### *7.4. Проблеми участі України в міжнародній торгівлі послугами.*

Особливості становлення та розвитку ринку послуг в Україні. Інформаційні та технологічні послуги у відкритій економіці України. Розвиток системи міжнародних транспортних послуг в Україні. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму в Україні.

## **Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво**

*8.1. Міжнародний рух капіталу як основна форма міжнародних економічних відносин.*

Причини та умови міжнародного руху капіталу. Аналіз міжнародної платіжної позиції країни на основі правила Л. Вальраса.

*8.2. Форми міжнародного руху капіталу.*

Класифікація форм міжнародного руху капіталу. Офіційний та приватний капітал. Підприємницький та позиковий капітал. Довгостроковий, середньостроковий та короткостроковий капітал. Прямі та портфельні іноземні інвестиції.

*8.3. Інвестиційний клімат країни: сутність, фактори формування та складові елементи.*

Методичні підходи щодо оцінки інвестиційного клімату країни. Інвестиційний ризик: сутність та причини виникнення. Методи зниження інвестиційного ризику.

*8.4. Транснаціональні корпорації (ТНК) – головні суб'єкти міжнародної виробничої та інвестиційної діяльності, їх сутність і еволюція, сучасна стратегія.*

Типи монопольних об'єднань. Роль внутрішньокорпоративного обміну. Суперечності між ТНК і національно-державною формою політичної організації суспільства. Регулювання діяльності ТНК.

*8.5. Міжнародні фінансові ринки та рух капіталу.*

Міжнародні фінансові центри, передумови їх функціонування. Податкові гавані. Офшорні зони.

*8.6. Регулювання міжнародної інвестиційної діяльності: суть, його цілі, інструменти.*

Форми і методи державного регулювання міжнародного інвестування. Визначення інвестиційної позиції країни.

## **Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили**

*9.1. Міжнародна міграція робочої сили як форма міжнародних економічних відносин.*

Сутність, причини і форми міжнародної міграції робочої сили. Головні напрями та центри концентрації робочої сили. Показники кількісної оцінки міжнародної міграції робочої сили.

*9.2. Особливості формування та функціонування світового ринку праці.*

Роль НТР у розвитку міграції робочої сили, наукових та інженерно-технічних кадрів. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції. Міжнародна міграція робочої сили і платіжні баланси країн. Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили, головні регіони і центри її міжнародного тяжіння й експорту. Міжнародні монополії і ринок праці. Форми і засоби експлуатації робочих-іммігрантів. Вплив міжнародної економічної інтеграції на інтернаціоналізацію ринку праці.

*9.3. Державне і міжнародне регулювання трудової міграції.* Міжнародна організація праці (МОП), Міжнародна організація з питань міграції (МОМ) та їх роль у вирішенні питань безробіття і захисту прав трудящих. Програми стимулювання еластичності ринку праці і забезпечення зайнятості населення. Гнучкість ринку праці.

*9.4. Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.*

Формування та розвиток національного ринку праці. Особливості еміграційної та імміграційної політики України.

## **Тема 10. Міжнародний науково-технічний обмін**

*10.1. Технологія як товар і як фактор виробництва.*

Сутність міжнародного трансферту технологій та його вартісна оцінка. Поняття технологічної місткості ринку.

*10.2. Правові форми захисту передачі технологій.*

Необхідність правового захисту передачі технологій. Класифікація правових форм захисту технологій: патенти, ліцензії, копірайт, торгова марка. Особливості механізму патентування. Види ліцензій: патентна і безпатентна, проста, виключна і повна.

*10.3. Міжнародні комерційні та некомерційні науково-технічні зв'язки.*

Міжнародне науково-технічне співробітництво на некомерційній основі (участь у симпозиумах, конференціях, семінарах та ін.). Форми передачі технології на комерційній основі: патентні угоди, ліцензійні угоди, "ноу-хау", інжиніринг, франчайзинг. Ліцензійна торгівля як провідна форма міжнародного трансферту технологій. Ліцензійна угода: сутність, структура. Форми ліцензійних винагороджень: роялті, паушальний платіж, участь у прибутку ліцензіата, участь у власності ліцензіата.

#### *10.4. Міжнародне технічне сприяння.*

Сутність та види міжнародного технічного сприяння. Технологічні гранти та спів фінансування технічного сприяння. Механізм надання технічної допомоги: двостороннє та багатостороннє технічне сприяння.

#### *10.5. Україна на міжнародному ринку технологій.*

Особливості макроекономічної політики України у сфері науково-технічного співробітництва. Основні цілі організаційного регулювання науково-технічних напрямів зовнішньоекономічної політики держави. Аналіз фінансового забезпечення науково-технічних досліджень. Участь України у міжнародних науково-технічних програмах.

## **Змістовий модуль 2.**

### **Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку МEB в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції**

#### **Тема 11. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини**

##### *11.1. Еволюція світової валютної системи.*

Етапи формування та розвитку світової валютної системи. Структура та принципи організації світової та національної валютної системи: загальні підходи та принципові відмінності.

##### *11.2. Валютний курс як елемент світової валютної системи.*

Валютний курс: сутність і види. Системи валютних курсів: фіксовані курси, кероване плавання, вільне плавання, цільові зони, комбінована система валютних курсів. Чинники впливу на формування валютного курсу: структурні та кон'юнктурні. Поняття валютного котирування. Пряме і обернене валютне котирування. Розрахункові види валютного курсу. Номінальний та реальний валютний курс. Визначення номінального ефективного та реального ефективного валютного курсу. Еластичність попиту та пропозиції іноземної валюти: сутність і вплив на торговий баланс країни. Умова Маршала – Лернена. Принципи, форми та інструменти валютної політики держав із відкритою економікою.

##### *11.3. Платіжний баланс країни.*

Поняття платіжного балансу та принципи його складання. Структура платіжного балансу: баланс поточних операцій та баланс руху капіталу.

Особливість кореспонденції рахунків у платіжному балансі країни. Статистична та аналітична форма платіжного балансу. Методи регулювання платіжного балансу. Нестабільність міжнародних розрахунків і основні проблеми платіжних балансів країн світу.

## **Тема 12. Міжнародні кредитні відносини**

*12.1. Міжнародний кредит і його роль у міжнародних економічних відносинах.*

Форми міжнародного кредиту (зв'язані, фінансові, зовнішні, внутрішні, забезпечені та бланкові, готівкові, акцептні кредити, депозитні сертифікати, облігаційні позики). Особливості кредитування зовнішньоекономічних операцій. Сучасні методи фінансування експорту: факторинг, форфейтинг, лізинг.

*12.2. Передумови формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів (СРПК), його функції.*

Різновиди операцій на СРПК. Світовий грошовий ринок і ринок цінних паперів. Операції сек'юритизації. Сутність та особливості розвитку євроринку. Фактори розвитку євроринку та його сектори. Валютна й інституціональна структура СРПК. Система СВІФТ.

*12.3. Роль транснаціональних банків у розподілі та перерозподілі міжнародних позичкових ресурсів. Регіональні зміни у сфері зовнішніх запозичень.*

*12.4. Проблеми зовнішньої заборгованості у МЄВ.*

Форми, структура і масштаби зовнішньої заборгованості. Інструменти управління зовнішнім боргом країн. Проблема заборгованості і значення іноземних кредитів для економічного розвитку України.

## **Тема 13. Міжнародна економічна інтеграція**

*13.1. Становлення міжнародних інтеграційних процесів.*

Сутність, головні передумови (економічна та географічна близькість, спільність проблем, демонстраційний ефект, "ефект доміно") і цілі міжнародної економічної інтеграції.

*13.2. Типи інтеграційних об'єднань.*

Етапи розвитку інтеграційних процесів (преференційні торгові угоди, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, політичний союз) і їх характеристика.



### *13.3. Оцінка міжнародних інтеграційних процесів.*

Економічні наслідки інтеграції країн. Статичний та динамічний ефекти міжнародної економічної інтеграції. Ефект створення торгівлі. Ефект відхилення торгівлі.

### *13.4. Сучасні інтеграційні угруповання країн.*

Особливості розвитку західноєвропейської інтеграції. Європейський союз та Європейська асоціація вільної торгівлі. Розвиток інтеграційних процесів у Північноамериканському регіоні та Латинській Америці. Економічна інтеграція в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, Азії та Африці. Інтеграційні процеси в країнах СНД: об'єктивні передумови та перспективи розвитку.

### *13.5. Україна у світових та регіональних інтеграційних процесах.*

Основні завдання та умови європейської інтеграції України. Розвиток торговельно-економічних зв'язків із країнами Європи. Україна в системі єврорегіонів.

Участь України в Чорноморському економічному співробітництві (ЧЕС): основні галузеві напрями та пріоритетні завдання. Створення зони вільної торгівлі в рамках ЧЕС.

Прикордонне співробітництво України на сучасному етапі: проблеми та перспективи розвитку.

## **Тема 14. Міжнародні економічні організації у багатосторонньому економічному співробітництві і регулюванні міжнародних економічних відносин**

### *14.1. Поняття "міжнародні економічні організації" (МЕО).*

Роль міжнародних економічних організацій у регулюванні міжнародних економічних відносин. Взаємозалежність суб'єктів міжнародних економічних відносин як об'єктивна передумова координації економічної політики. Сучасна система МЕО, її класифікація.

### *14.2. Економічна діяльність ООН, її рівні.*

Система головних органів ООН. Генеральна Асамблея. Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОП). Програми ООН. Регіональні комісії ООН з соціальних і економічних питань.

### *14.3. Міжнародні економічні відносини поза системою ООН.*

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). "Велика вісімка".

*14.4. Наднаціональне регулювання міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.*

Група Світового банку, мета створення, функції, структура. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Міжнародна фінансова корпорація (МФК). Міжнародна асоціація розвитку (МАР). Багатостороннє інвестиційно-гарантійне агентство (БАГІ).

Міжнародний валютний фонд (МВФ) як одна з головних фінансових організацій: компетенція, фінансові кошти, організаційна структура, особливості кредитної діяльності. Фонди МВФ. Програми МВФ в Україні.

Банк міжнародних розрахунків (БМР) у системі регулювання валютно-кредитних відносин. Група десяти ("Паризький клуб"). Лондонський клуб.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Головні напрями діяльності ЄБРР в Україні.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), особливості його діяльності.

Регіональні банки реконструкції та розвитку в Африці, Азії, Латинській Америці, їх роль у економічному розвитку країн, що розвиваються.

*14.5. Міждержавні галузеві організації.*

Організація держав-експортерів нафти (ОПЕК) та її арабська група (ОАПЕК). Рада з нафти (АСКОПЕ). Асоціація судновласників (ФАСАЗ). Асоціація вантажовідправників. Міждержавні організації у галузі сільськогосподарства (кофе, какао, банани, цукор та ін.), у галузі промисловості та будівництва (залізо і сталь, боксити, олово, мідь та ін.).

*14.6. Україна і міжнародні економічні організації.*

Особливості співробітництва України з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, Світової організацією торгівлі на сучасному етапі розвитку економіки.

## **Тема 15. Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків**

*15.1. Необхідність і значення інтеграції України до світового господарства.*

Передумови входження України до світового економічного простору. Проблеми економічної безпеки. Трансформація структури зовнішньої торгівлі. Реалізація конкурентних переваг. Україна в міжнародних інвестиційних відносинах. Стабілізація виробництва та його структурна перебудова,

залучення іноземних інвестицій. Створення конкурентного середовища. Досягнення експортно-імпоротної збалансованості. Зменшення рівня бартерного обміну.

*15.2. Національні економічні інтереси України у сфері МЕВ: регіональні, субрегіональні і локальні.*

Головні напрями розвитку МЕВ: розвиток двосторонніх міжнародних відносин, розширення участі у європейському регіональному співробітництві, співробітництво в межах СНД, членство в міжнародних організаціях.

*15.3. Пріоритети України в регіональному співробітництві.*

Проблеми співробітництва з ЄС. Нові регіональні напрями зовнішньоекономічних зв'язків України. Україна як член СОТ: зовнішні детермінанти економічного розвитку країни. Переваги та загрози лібералізації внутрішнього ринку та зовнішньої торгівлі.

## **Тема 16. Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин**

*16.1. Формування економічної єдності світу.*

Поглиблення інтернаціоналізації світового господарства. Роль НТР у зближенні якісних характеристик сучасного виробництва.

*16.2. Особливості сучасної економічної глобалізації.*

Глобалізація економічного розвитку і роль МЕВ у налагодженні зв'язків національних економік зі світовим господарством, формуванні елементів глобальної економіки. Світова економічна рівновага, механізм її регулювання. Рушійні сили й особливості сучасної економічної глобалізації, її головні форми. Моделі економічного розвитку. Глобальні інвестиційні цикли.

*16.3. Глобальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин.*

Міжнародні економічні аспекти вирішення екологічних проблем. Шляхи вирішення глобальної продовольчої проблеми. Глобальна енергетична проблема. Міжнародний тероризм у контексті безпеки світової спільноти. Координація міжнародної економічної політики.

## 4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

### Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	усього	У тому числі				самостійна робота	
		лекційні	практичні, семінарські	лабораторні	проведення підсумкового контролю	вивчення теоретичного матеріалу	виконання практичних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8
<b>Змістовий модуль 1.</b>							
<b>Теоретичні засади та форми розвитку міжнародних економічних відносин</b>							
<i>Тема 1.</i> Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"	6	2	2	–	–	2	–
<i>Тема 2.</i> Світове господарство і особливості його розвитку	4	2	–	–	–	2	–
<i>Тема 3.</i> Еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин	4	1	1	–	–	2	–
<i>Тема 4.</i> Середовище міжнародних економічних відносин	5	1	1	–	–	–	3

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Тема 5. Міжнародний поділ праці та кооперація виробництва</i>	4	2	–	–	–	2	–
<i>Тема 6. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин</i>	4	1	1	–	–	2	–
<i>Тема 7. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг</i>	4	1	1	–	–	–	2
<i>Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво</i>	4	2	–	–	–	2	–
<i>Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили</i>	6	2	2	–	–	2	–
<i>Тема 10. Міжнародний науково-технічний обмін</i>	6	2	–	–	–	2	2
<b>Разом за змістовим модулем 1</b>	<b>47</b>	<b>16</b>	<b>8</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>16</b>	<b>7</b>
<b>Змістовий модуль 2.</b> <b>Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку МЄВ в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції</b>							
<i>Тема 11. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини</i>	10	4	2	–	–	4	–
<i>Тема 12. Міжнародні кредитні відносини</i>	8	2	2	–	–	2	2
<i>Тема 13. Міжнародна економічна інтеграція</i>	10	4	2	–	–	4	–
<i>Тема 14. Міжнародні економічні організації у багатосторонньому економічному співробітництві і регулюванні міжнародних економічних відносин</i>	6	2	–	–	–	2	2
<i>Тема 15. Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків</i>	6	2	2	–	–	2	–
<i>Тема 16. Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин</i>	12	4	2	–	–	4	2
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>	<b>52</b>	<b>18</b>	<b>10</b>	<b>–</b>	<b>–</b>	<b>18</b>	<b>6</b>
<i>Підготовка до екзамену</i>	6	–	–	–	–	3	3
<i>Передекзаменаційні консультації</i>	1	–	–	–	1	–	–
<i>Екзамен</i>	2	–	–	–	2	–	–
<b>Усього годин за модулем</b>	<b>108</b>	<b>34</b>	<b>18</b>	<b>–</b>	<b>3</b>	<b>37</b>	<b>16</b>

## 5. Теми та плани семінарських занять

**Семінарське заняття** – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів із даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

### Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
<b>Змістовий модуль 1.</b>			
<b>Теоретичні засади та форми розвитку міжнародних економічних відносин</b>			
<i>Тема 1.</i> Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"	<i>Тема семінарського заняття "Теоретичні засади міжнародних економічних відносин":</i> 1. Сутність міжнародних економічних відносин. 2. Об'єкт та предмет вивчення міжнародних економічних відносин. 3. Структура МЕВ. 4. Методи вивчення та дослідження міжнародних економічних відносин	2	Основна: [1; 2; 3; 10; 15]. Додаткова: [6; 11]
<i>Тема 3.</i> Еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин. <i>Тема 4.</i> Середовище міжнародних економічних відносин	<i>Тема семінарського заняття "Історичні аспекти формування та розвитку міжнародних економічних відносин":</i> 1. Теоретичні підходи щодо визначення історичних періодів формування міжнародних економічних відносин. 2. Зовнішня торгівля як основна форма економічних відносин стародавніх держав. 3. Особливості розвитку зовнішньої торгівлі за доби феодалізму. 4. Розвиток міжнародних економічних відносин у період первісного нагромадження капіталу. 5. МЕВ в умовах становлення індустріальної цивілізації. 6. Новий період розвитку МЕВ	2	Основна: [3; 9; 10; 15; 17; 22; 24]. Додаткова: [28; 30; 33; 35; 36; 39; 41; 52]

1	2	3	4
Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили	<p><i>Тема семінарського заняття "Міжнародна міграція робочої сили як форма міжнародних економічних відносин":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Сутність, види та причини міжнародної міграції робочої сили.</li> <li>2. Основні напрями та центри тяжіння міжнародних міграційних потоків.</li> <li>3. Економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили.</li> <li>4. Особливості сучасного розвитку світового ринку праці.</li> <li>5. Державне та міжнародне регулювання міжнародних міграційних процесів</li> </ol>	2	<p>Основна: [1; 3; 7; 9; 10; 15; 17; 18]. Додаткова: [29; 30; 31; 50; 52]</p>
<b>Усього годин</b>		<b>6</b>	

## 6. Теми практичних занять

**Практичне заняття** – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань.

Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

## Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади та форми розвитку міжнародних економічних відносин	Завдання 6. Розрахунок індексу внутрішньогалузевої торгівлі в умовах збалансованої та незбалансованої зовнішньої торгівлі. Визначення абсолютних та порівняльних переваг країни. Розрахунок експортної, імпоротної, зовнішньоторговельної квоти та індексу товарності країни. Визначення економічних наслідків від уведення великою і малою країною імпортних мит. Розрахунок ефективного митного тарифу на основі тарифної ескалації	2	Основна: [2; 3; 7; 9; 10; 11; 14; 20; 21]. Додаткова: [25; 26; 28; 36; 39; 43 – 47; 49 – 52]
Змістовий модуль 2. Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку МЕВ в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції	Завдання 11. Розрахунок валютного курсу методом прямого та оберненого котирування; крос-курсу, номінального та реального валютного курсу. Визначення рівня ревальвації та девальвації валюти. Розрахунок ступеню впливу девальвації (ревальвації) на торговий баланс країни	2	Основна: [2; 3; 5; 8; 15; 20; 21; 23; 24]. Додаткова: [26; 30; 35; 52]
	Завдання 12. Розрахунок вартості кредиту різними методами нарахування процентів, розрахунок суми лізингових платежів різними методами	2	Основна: [3; 5; 8; 20; 21; 23; 24]. Додаткова: [26; 30; 35; 51; 52]
	Завдання 13. Визначення статичних та динамічних ефектів інтеграції в залежності від характеру зовнішньоторговельної політики держави	2	Основна: [1; 3; 6; 7; 9; 10; 15; 17; 24]. Додаткова: [26; 27; 30; 31; 38; 40; 42; 52]
	Завдання 15. Визначення потенційних інтеграційних переваг України за умов взаємодії з ЧЕС, ЄС	2	Основна: [3; 4; 10; 12; 13; 19; 21]. Додаткова: [27; 37; 40; 42; 48; 49; 52]



1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку МЕВ в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції	Завдання 16. Особливості сучасної геоекономічної моделі розвитку України в міжнародному контексті	2	Основна: [3; 4; 9; 10; 12; 19; 21; 23; 24]. Додаткова: [26; 27; 29; 40; 42; 49; 52]
Разом годин за змістовими модулями		12	

## 6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

### Змістовий модуль 1.

#### Теоретичні засади та форми розвитку міжнародних економічних відносин

#### Тема 6. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин

*Рівень 1.* Країна А експортує та імпортує три групи товарів. Обсяги зовнішньоторговельних операцій країни А наведено в табл. 6.2.

Таблиця 6.2

#### Обсяги експортно-імпортних операцій країни А

Товар	Експорт, млн дол. США	Імпорт, млн дол. США
I	600	300
II	300	300
III	100	600

Визначити тип зовнішньоторговельних операцій та розрахувати рівень внутрішньогалузевої торгівлі країни А.

*Рівень 2.* Світова ціна на канадську пшеницю становить 220 дол. США за 1 т. Уряд країни розглядає питання про введення специфічного імпортного тарифу у розмірі 35 дол. США за 1 т для поповнення державного бюджету. Внутрішнє щорічне виробництво пшениці становить 210 млн т, споживання – 280 млн т, імпорт – 70 млн т.

Після введення мита внутрішнє виробництво в країні А становитиме 220 млн т, споживання скоротиться до 240 млн т, а імпорт – до 30 млн т. Визначити:

- 1) розмір доходів бюджету від введення імпортного мита;
- 2) розмір доходу, який отримає країна в результаті поліпшення умов торгівлі;
- 3) втрати від скорочення споживання;
- 4) зростання доходів місцевих виробників.

## **Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво**

*Рівень 1.* Визначити, які з наведених прикладів інвестицій вважаються прямими, а які портфельними:

1) український банк купив акції російської компанії "Лукойл" на 25 млн дол. Загальна сума випуску акцій становить 600 млн дол.;

2) польський банк купив будинок у Львові, в якому відкрив свою філію в Україні;

3) Стахановський вагонобудівний завод збільшив свою частку в статутному капіталі спільного підприємства, яке зареєстроване в Росії, з 51 до 75 %;

4) українська фірма за дорученням клієнта з Німеччини придбала 19 % поточного випуску акцій "Укртрансавто";

5) канадська фірма "МакДональдс" відкрила ще один ресторан у Києві;

6) українсько-американський інвестиційний фонд розмістив 100 млн дол. США в українських державних короткострокових зобов'язаннях та облігаціях державної позики.

Обґрунтувати відповідь.

*Рівень 2.* У таблиці 1 наведено динаміку міжнародної інвестиційної діяльності України (на початок року).

**Динаміка міжнародної інвестиційної діяльності України**

Роки	Прямі іноземні інвестиції в Україну, млн дол.	Прямі іноземні інвестиції з України, млн дол.
1	2	3
2000	3 281,8	98,5
2001	3 875,0	170,3
2002	4 555,3	155,7
2003	5 471,8	144,3
2004	6 794,4	166,0
2005	9 047,0	198,6
2006	16 890,0	219,5
2007	21 607,3	243,3
2008	29 489,4	6 196,1
2009	35 723,4	6 198,6
2010	40 026,8	6 223,3
2011	44 708,0	6 871,1
2012	49 362,3	6 898,0
2013	54 462,4	6 481,9
2014	58 156,9	6 575,3

На основі даних табл. 6.3 виконати наступні завдання:

- 1) розрахувати інвестиційну позицію України;
- 2) проаналізувати динамічні зміни інвестиційної позиції України;
- 3) визначити темпи зростання обсягів експорту і імпорту капіталу;
- 4) обґрунтувати доцільність існуючої інвестиційної політики України.

**Змістовий модуль 2.**

**Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку  
МЄВ в умовах глобалізації та міжнародної економічної  
інтеграції**

**Тема 11. Світова валютна система і міжнародні  
валютно-фінансові відносини**

*Рівень 1.* Англійський банк здійснює непряме котирування наступних валют: долар США 1,5850 – 1,5680; канадський долар 1,8705 – 1,8495; євро 1,3121 – 1,3002.

Визначити, скільки фунтів стерлінгів заплатить або отримає англійська фірма у процесі проведення експортних або імпорتنих операцій, якщо:

- 1) купує 8 340 000 дол. США;
- 2) продає 15 200 000 дол. США;
- 3) купує 27 500 000 канадських доларів;
- 4) продає 850 000 канадських доларів;
- 5) купує 2 400 000 євро;
- 6) продає 860 200 євро.

*Рівень 2.* Німецька компанія укладає з українською компанією контракт на постачання транспортного обладнання на суму 5,8 млн євро, валюта платежу – долар США. Визначити суму платежу в гривнях, якщо:

- 1 євро – 18,1405 – 18,1971 грн.  
 1 долар – 12,9498 – 13,0512 грн.

*Рівень 3.* В таблиці 6.4 наведені статті платіжного балансу країни.

Таблиця 6.4

**Платіжний баланс країни**

Статті платіжного балансу	Обсяги, млн дол.
1	2
Експорт послуг	26 455
Капітальні трансферти	
Дебет	215
Кредит	189
Портфельні інвестиції – активи	287
Інші інвестиції – пасиви	154
Прямі інвестиції в країну	788
Прямі інвестиції за кордоном	45
Експорт товарів	1 256
Оплата праці	
Дебет	125
Кредит	451
Монетарне золото	+23
Портфельні інвестиції – пасиви	268
Імпорт товарів	15 458
Доходи від прямих інвестицій	
Дебет	326
Кредит	987
Імпорт послуг	18 974
Інші інвестиції – активи	3 269

Закінчення табл. 6.4

1	2
Сектор державного управління	
Дебет	12
Кредит	213
СПЗ	+25
Придбання/реалізація не фінансових активів	
Дебет	15
Кредит	745
Доходи від портфельних інвестицій	
Кредит	233
Дебет	422
Доходи від інших інвестицій	
Дебет	120
Кредит	741
Валюта і депозити	2 300
Грошові перекази тих, хто працює за кордоном	
Дебет	51
Кредит	89
Цінні папери	4 567
Інші поточні трансферти	
Дебет	55
Кредит	77

Структурувати статті платіжного балансу за стандартною формою, розрахувати сальдо рахунка поточних операцій; сальдо рахунка операцій з капіталом та фінансового рахунка; фінансування; помилки та упущення та зробити висновки щодо ефективності міжнародної економічної діяльності України.

### Тема 13. Міжнародна економічна інтеграція

*Рівень 1.* Країна – виробник та експортер сільськогосподарської продукції – прагне створити митний союз із країною – виробником та експортером промислової продукції. Обґрунтувати доцільність та ефективність створення митного союзу між цими країнами.

*Рівень 2.* Електрозварювальний апарат в Україні коштує 110 євро, в Росії – 100 євро, у Польщі – 87 євро. Україна – мала держава, і її зовнішня торгівля та зовнішньоторговельна політика суттєво не впливають на рівень світових цін. Розглянути наступні ситуації та обґрунтувати відповідь, якщо:

1) в Україні вводиться 15-відсотковий адвалерний тариф на імпорт електрозварювальних апаратів, чи є доцільність їх імпорту з Росії або Польщі;

2) Україна створює митний союз із Росією, чи доцільно їй виробляти електрозварювальні апарати самостійно або імпортувати;

3) який ефект – створення чи відхилення торгівлі – виникає при створенні митного союзу України з Росією;

4) в Україні вводиться специфічний митний тариф у розмірі 75 євро на імпорт електрозварювальних апаратів із Росії та Польщі, чи доцільно в цьому випадку їх імпортувати?

*Рівень 3.* Фірма вивозить 15 т нікелю з України в Естонію за ціною 1 350 дол. США за 1 т. Митний збір на вивезення із України нікелю складає 20 дол. США за 1 т. До вступу у Європейський Союз в Естонії митний збір на ввезення цього виду товару не стягувався, після вступу до ЄС митний збір становить 6 % вартості товару, який ввозиться. Визначити, як зміниться ціна 1 т нікелю і вартість товару, що ввозиться в Естонію, після її вступу до ЄС.

## 7. Самостійна робота

**Самостійна робота студента (СРС)** – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

**Мета СРС** – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 49 % (53 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

Самостійна робота студента (СРС) включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних

термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

### Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
<b>Змістовий модуль 1.</b>				
<b>Теоретичні засади та форми розвитку міжнародних економічних відносин</b>				
<i>Тема 1.</i> Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; володіння понятійно-категоріальним апаратом з міжнародної економіки	2	Індивідуальне опитування	Основна: [1; 2; 3; 10; 15]. Додаткова: [30; 49; 52]
<i>Тема 2.</i> Світове господарство та особливості його розвитку	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання завдань з методичного інструментарію для вивчення та дослідження МЄВ	2	Фронтальне опитування	Основна: [2; 6; 7; 9; 10; 15; 16]. Додаткова: [26; 30; 52]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
<p><i>Тема 3.</i> Еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин.</p> <p><i>Тема 4.</i> Середовище міжнародних економічних відносин</p>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за даною тематикою; дослідження еволюції розвитку міжнародних економічних відносин	5	Перевірка домашніх завдань	Основна: [3; 9; 10; 15; 17; 22; 24]. Додаткова: [28; 29; 31; 41; 52]
<p><i>Тема 5.</i> Міжнародний поділ праці та кооперація виробництва</p>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження структури середовища формування та розвитку МЕВ	2	Фронтальне опитування	Основна: [1 – 3; 6; 10; 18]. Додаткова: [30; 49; 52]
<p><i>Тема 6.</i> Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин.</p> <p><i>Тема 7.</i> Міжнародні економічні відносини у сфері послуг</p>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; аналіз товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі України	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [2; 3; 7; 9; 10; 11; 14; 20; 21]. Додаткова: [25; 26; 35; 36; 39; 43 – 47; 49; 50; 52]
<p><i>Тема 8.</i> Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво</p>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань щодо оцінки інвестиційного клімату країни та визначення інвестиційної позиції країни	2	Фронтальне опитування	Основна: [2; 3; 7; 9; 10; 17; 18]. Додаткова: [26; 30; 48; 49; 52]
<p><i>Тема 9.</i> Міжнародна міграція робочої сили</p>	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження особливостей формування та функціонування світового ринку праці та ринку праці різних країн (на вибір)	2	Перевірка домашніх завдань	Основна: [1; 3; 7; 9; 10; 15; 17; 18]. Додаткова: [29; 30; 31; 52]



Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 10.</i> Міжнародний науково-технічний обмін	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження закордонного досвіду створення та функціонування технопарків, технополісів, бізнес-інкубаторів. Підготовка до <i>колоквіуму</i>	4	Фронтальне опитування	Основна: [3; 7; 9; 10; 15; 17]. Додаткова: [30; 34; 37; 49; 52]
<b>Усього за змістовим модулем 1</b>		<b>23</b>		
<b>Змістовий модуль 2.</b> <b>Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку МЄВ в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції</b>				
<i>Тема 11.</i> Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичного завдання зі структурування та аналізу платіжного балансу країни та визначення дієвих методів його регулювання з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку, аналіз еволюційних змін у функціонуванні світової валютної системи та виокремлення стадій її трансформації	4	Фронтальне опитування	Основна: [2; 3; 5; 8; 15; 20; 21; 23; 24]. Додаткова: [26; 30; 35; 49; 52]
<i>Тема 12.</i> Міжнародні кредитні відносини	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань з розрахунку вартості міжнародного кредиту з використанням методів нарахування складного та простого процента, вибір оптимального виду міжнародного кредиту залежно від умов зовнішньоторговельного контракту	4	Перевірка домашніх завдань	Основна: [3; 5; 8; 20; 21; 23; 24]. Додаткова: [26; 30; 35; 49; 51; 52]

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 13.</i> Міжнародна економічна інтеграція	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження особливостей розвитку інтеграційних угруповань світу	4	Фронтальне опитування	Основна: [1; 3; 6; 7; 9; 10; 15; 17; 24]. Додаткова: [27; 30; 38; 40; 42; 52]
<i>Тема 14.</i> Міжнародні економічні організації у багатосторонньому економічному співробітництві і регулюванні міжнародних економічних відносин	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження особливостей регулювання міжнародних економічних відносин на міжнародному рівні	4	Фронтальне опитування	Основна: [2; 3; 9; 10; 15; 18; 21]. Додаткова: [30; 40; 42; 52]
<i>Тема 15.</i> Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Інтеграційні пріоритети України в умовах глобалізації світової економіки"	2	Перевірка есе	Основна: [3; 4; 10; 12; 13; 19; 21]. Додаткова: [27; 34; 48 – 52]
<i>Тема 16.</i> Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до участі у круглому столі "Особливості сучасної гео економічної моделі розвитку України в міжнародному контексті". Підготовка до колоквіуму	6	Доповідь на круглому столі	Основна: [3; 4; 9; 10; 12; 19; 21; 23; 24]. Додаткова: [27; 29; 31; 40; 42; 52]
<b>Усього за змістовим модулем 2</b>		<b>24</b>		
<i>Підготовка до екзамену</i>		<b>6</b>		Основна: [3; 4; 7; 9; 10; 12; 21; 23; 24]. Додаткова: [26; 30; 35; 48 – 52]
<i>Екзамен</i>		<b>2</b>		
<b>Усього за модулем</b>		<b>53</b>		

## 8. Контрольні запитання для самодіагностики

### **Тема 1. Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"**

1. Чи можна ототожнювати поняття "міжнародні економічні відносини" та "міжнародна економіка"?
2. У чому полягає сутність генетичних та структурних зв'язків у системі МЄВ ?
3. Чи існує взаємозв'язок між міжнародними економічними відносинами та іншими економічними науками?
4. Чи можна розглядати міжнародні економічні відносини як систему? Чому?
5. Якими особливостями характеризуються сучасні міжнародні економічні відносини?

### **Тема 2. Світове господарство та особливості його розвитку**

1. Що є субстанціональною основою світового господарства?
2. Які основні ознаки світового господарства як економічної системи?
3. Яка структура сучасного світового господарства?
4. Як розв'язуються протиріччя між суб'єктами світового господарства?
5. Визначте основні групи країн у міжнародній економіці та охарактеризуйте особливості їх економічного розвитку.
6. Як класифікуються країни за методиками Світового банку та Міжнародного валютного фонду?
7. Які показники використовуються для визначення рівня економічного розвитку країни?

### **Тема 3. Еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин**

1. Які особливості формаційного та цивілізаційного підходів щодо визначення історичного підґрунтя розвитку міжнародних економічних відносин?
2. У чому полягають особливості міжобщинних відносин за доби палеоліту, мезоліту та неоліту?
3. У яких формах здійснювалися зовнішньоторговельні зв'язки стародавнього суспільства?

4. Визначте характерні риси суспільно-політичного базису феодалізму.

5. Чому період феодалізму вважається періодом регресу зовнішньоторговельних відносин?

6. Які основні передумови формування капіталістичних відносин та світового ринку?

7. У чому полягають особливості розвитку МЄВ у період первісного нагромадження капіталу?

8. Як розвивалася зовнішня торгівля в умовах монополістичного капіталізму?

9. Які причини та наслідки мала Велика депресія для світової економіки?

10. Чому виникла необхідність у створенні Бреттон-Вудської валютної системи?

#### **Тема 4. Середовище міжнародних економічних відносин**

1. Яка структура середовища сучасних міжнародних економічних відносин?

2. Визначте взаємозв'язок між складовими середовища міжнародних економічних відносин.

3. Визначте особливості інституціонального забезпечення міжнародних економічних відносин.

4. Обґрунтуйте роль соціально-культурного середовища у сучасному розвитку міжнародних економічних відносин.

#### **Тема 5. Міжнародний поділ праці та кооперація виробництва**

1. Чому міжнародний поділ праці є матеріальною основою світового господарства?

2. Дайте порівняльну характеристику суспільного і міжнародного поділу праці.

3. Як пов'язані міжнародна спеціалізація та міжнародна кооперація?

4. Визначте необхідність та причини участі країн в міжнародному поділі праці.

5. Що являє собою світовий ринок як економічна категорія? Які його риси?

6. Як пов'язане формування світового ринку з міжнародним поділом праці?

## **Тема 6. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин**

1. У чому полягає цінність та обмеженість теорії абсолютних переваг А. Сміта та теорії порівняльних переваг Д. Рікардо?
2. Чи має теорія співвідношення факторів виробництва прикладний характер?
3. У чому полягає обмеженість теореми Хекшера-Оліна-Самуельсона?
4. Визначте сильні та слабкі моменти парадоксу В. Леонтьєва.
5. Визначте основні відмінності між внутрішньогалузевою та міжгалузевою торгівлею.
6. У чому полягають принципові відмінності між політикою вільної торгівлі та політикою протекціонізму?
7. Чи є різниця між митом і митним тарифом?
8. Визначте позитивні та негативні наслідки тарифного регулювання.
9. Чи можна вважати нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі більш ефективними, ніж імпорتنний тариф? Обґрунтуйте відповідь.
10. У чому різниця між імпортним тарифом та імпортною квотою?
11. Яким методам розподілу ліцензій слід віддавати перевагу?
12. Які види прихованого протекціонізму використовуються в зовнішньоторговельній політиці держави?
13. Чи можна вважати імпорتنний тариф та експортну субсидію аналогічними інструментами торгівельної політики по їх спрямованості на зовнішню торгівлю?

## **Тема 7. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг**

1. У чому полягає сутність міжнародної торгівлі послугами?
2. Які фактори сприяють динамічному розвитку міжнародної торгівлі послугами?
3. Наведіть класифікацію міжнародних послуг.
4. Як впливає науково-технічний прогрес на розвиток світового ринку послуг?
5. Визначте особливості сучасного розвитку міжнародного ринку послуг.

## **Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво**

1. У чому полягає взаємозв'язок міжнародної торгівлі та міжнародного руху факторів виробництва?
2. Як співвідносяться торгівля товарами та рух капіталу згідно з правилом Вальраса?
3. Як визначається інвестиційна позиція країни?
4. Які економічні ефекти виникають у результаті прямих інвестицій?
5. Чи є зв'язок між інвестиційним кліматом та інвестиційним ризиком?
6. Хто оцінює рівень інвестиційного ризику?
7. Які методи використовуються для зменшення інвестиційного ризику?
8. Які методи та інструменти державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності є найбільш ефективними:
  - а) для розвинених країн;
  - б) для країн, що розвиваються;
  - в) для країн з перехідною економікою?

## **Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили**

1. Які кількісні показники міграції робочої сили знаходять відображення в платіжному балансі країни?
2. Назвіть основні центри концентрації міграції робочої сили.
3. Які заходи запроваджує країна для регулювання еміграції?
4. У чому полягає сутність селективного підходу в процесі регулювання імміграції?
5. Чи має економічний сенс стимулювання рееміграції?
6. Які міжнародні організації займаються питаннями міжнародної міграції робочої сили?
7. Визначте характерні риси сучасного світового ринку праці.
8. Дайте характеристику сучасного розвитку ринку праці в Україні.

## **Тема 10. Міжнародний науково-технічний обмін**

1. Обґрунтуйте подвійну природу технології.
2. Визначте межі використання таких видів ліцензійного винагородження як роялті, паушальний платіж, участь у прибутку, участь у власності.
3. Як здійснюється оцінка об'ємів передачі технології?

4. У чому полягає економічна доцільність експорту та імпорту технологій?
5. Де вперше були введені патенти?
6. Які особливості надання ноу-хау?
7. Які інструменти державного регулювання міжнародного науково-технічного обміну є найбільш дієвими у сучасних умовах?
8. Обґрунтуйте роль ліцензійної торгівлі у розвитку світового ринку технологій.

### **Тема 11. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини**

1. Визначте принципові відмінності в структурі національної і світової валютної системи.
2. Які види валютного курсу використовуються у міжнародних економічних відносинах?
3. Обґрунтуйте чому платіжний баланс є показником ефективності міжнародної економічної діяльності країни?
4. Проаналізуйте існуючі методичні підходи щодо структури платіжного балансу та визначення його сальдо.
5. Проаналізуйте сучасні методи регулювання платіжного балансу України.

### **Тема 12. Міжнародні кредитні відносини**

1. Яка структура світового кредитного ринку?
2. У чому полягає специфіка кредитування експорту та імпорту?
3. У чому відмінність між прямим та непрямим факторингом?
4. Які особливості сучасного ринку єврокредитів?
5. Як класифікують сучасні форми лізингу?

### **Тема 13. Міжнародна економічна інтеграція**

1. Які передумови та цілі міжнародної економічної інтеграції?
2. Охарактеризуйте основні етапи інтеграційного процесу.
3. Що таке статичні та динамічні ефекти інтеграції? Яка між ними різниця?
4. Визначте, у яких випадках виникає: а) ефект створення торгівлі; б) ефект відхилення торгівлі.

5. Чому інтеграція сприяє росту добробуту країн, які приймають у ній участь?
6. Проаналізуйте еволюцію західноєвропейської інтеграції.
7. У чому полягають особливості економічної політики Європейського Союзу?
8. Як вплинуло створення Європейського валютного союзу на економічний розвиток:
  - а) країн Західної Європи;
  - б) країн Східної та Центральної Європи;
  - в) світової економіки у цілому?
9. Як поєднуються спільні та національні інтереси країн-членів НАФТА?
10. Які фактори зумовили створення МЕРКОСУР?
11. Яку роль відіграє АСЕАН в економіці Азійсько-Тихоокеанського регіону?
12. Дайте характеристику сучасного розвитку інтеграції в Африці.

**Тема 14. Міжнародні економічні організації у багатосторонньому економічному співробітництві і регулюванні міжнародних економічних відносин**

1. Визначте передумови створення міжнародних організацій та їх місце в розвитку міжнародних відносин.
2. За якими критеріями класифікуються міжнародні організації?
3. Дайте порівняльну характеристику міжнародних і наднаціональних організацій.
4. У чому полягають особливості кредитної діяльності МВФ?
5. Які організації входять у структуру Світового банку?
6. У чому полягають відмінності між Міжнародною асоціацією розвитку та Міжнародною фінансовою корпорацією?
7. Яка мета створення Міжнародного банку реконструкції та розвитку?
8. У чому полягає специфіка діяльності Міжнародного агентства гарантій та інвестицій?
9. Які причини спонукали до реорганізації Генеральної угоди про тарифи та торгівлю (ГАТТ)?
10. Визначте принципові відмінності між ГАТТ та СОТ.
11. Визначте особливості співробітництва України з міжнародними організаціями.



## **Тема 15. Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків**

1. Охарактеризуйте розвиток торговельно-економічних відносин України з країнами Західної Європи.
2. У чому полягає особливість проекту Чорноморського економічного співробітництва?
3. У чому сутність прикордонного співробітництва?
4. Охарактеризуйте сучасний стан прикордонного співробітництва України.
5. Наскільки доцільна та обґрунтована політика уряду України щодо багатовекторності інтеграційного співробітництва?
6. Визначте сучасні пріоритети євроінтеграції України.

## **Тема 16. Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин**

1. Визначте характерні риси глобалізації світової економіки.
2. Що таке інтернаціоналізація господарського життя?
3. Охарактеризуйте етапи розвитку економічної глобалізації.
4. Які глобальні проблеми світового господарства є найбільш загостреними в умовах його сучасного розвитку?
5. Чи бере Україна участь у вирішенні глобальних проблем світової економіки?

## **9. Індивідуально-консультативна робота**

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:  
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:  
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:  
індивідуальне здавання виконаних робіт.

## 10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 10.1 і 10.2).

Таблиця 10.1

### Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"	Лекція проблемного характеру з питання: "Міжнародні економічні відносини: особливості сучасного розвитку", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Світове господарство та особливості його розвитку	Міні-лекція з питання "Динамічність розвитку сучасного світового господарства", банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин	Лекція проблемного характеру з питання: "Історична обумовленість циклічності розвитку міжнародних економічних відносин", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Середовище міжнародних економічних відносин	Лекція проблемного характеру з питання: "Взаємозв'язок та взаємозалежність політико-правового та економічного середовища сучасних міжнародних економічних відносин", банки візуального супроводу
<i>Тема 5.</i> Міжнародний поділ праці та кооперація виробництва	Лекція проблемного характеру з питання: "Поглиблення міжнародного поділу праці як об'єктивна основа інтернаціоналізації господарського життя", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

1	2
<i>Тема 6.</i> Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин	Міні-лекція з питання: "Класичні та альтернативні теорії: порівняльний аналіз та прикладне значення", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 7.</i> Міжнародні економічні відносини у сфері послуг	Міні-лекція з питання: "Особливості сучасного розвитку світового ринку послуг", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво	Лекція проблемного характеру з питання: "Транснаціоналізація міжнародної економіки: еволюція і сучасні реалії", банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Міжнародна міграція робочої сили	Міні-лекція з питання: "Сучасні тенденції розвитку світового ринку праці", банки візуального супроводу
<i>Тема 10.</i> Міжнародний науково-технічний обмін	Лекція проблемного характеру з питання: "Інформатизація як ключовий фактор сучасної моделі міжнародного науково-технічного співробітництва", банки візуального супроводу
<i>Тема 11.</i> Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини	Лекція проблемного характеру з питання: "Порівняльний аналіз методичних підходів щодо структурування платіжного балансу за п'ятою та шостою редакцією Міжнародного валютного фонду", банки візуального супроводу
<i>Тема 12.</i> Міжнародні кредитні відносини	Міні-лекція з питання: "Особливості кредитування експортних та імпорتنих операцій", банки візуального супроводу
<i>Тема 13.</i> Міжнародна економічна інтеграція	Лекція проблемного характеру з питання: "Дуалістичний характер сучасних інтеграційних процесів", банки візуального супроводу
<i>Тема 14.</i> Міжнародні економічні організації у багатосторонньому економічному співробітництві і регулюванні міжнародних економічних відносин	Лекція проблемного характеру з питання: "Вплив діяльності міжнародних економічних організацій на характер та тенденції розвитку міжнародних економічних відносин", банки візуального супроводу
<i>Тема 15.</i> Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків	Міні-лекція з питання: "Особливості сучасної інтеграційної стратегії України", банки візуального супроводу
<i>Тема 16.</i> Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	Лекція проблемного характеру з питання: "Глобальні проблеми світової економіки та можливі шляхи їх вирішення", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

**Лекції проблемного характеру** – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички.

**Міні-лекції** передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

**Семінари-дискусії** передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють уміння формулювати думки й висловлювати їх.

**Робота в малих групах** дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

**Мозкові атаки** – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

**Презентації** – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

**Метод Дельфі** використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

**Комп'ютерна симуляція (гра)** – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

**Метод сценаріїв** полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

**Банки візуального супроводу** сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 10.2

**Використання методик активізації процесу навчання**

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"	Семінарське заняття. Тема: "Особливості розвитку міжнародних економічних відносин: кількісний та якісний аспекти"	Семінари-дискусії, презентації

1	2	3
<i>Тема 6.</i> Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин	<i>Завдання 6.</i> Визначення абсолютних та відносних переваг країни	Робота в малих групах
<i>Тема 9.</i> Міжнародна міграція робочої сили	<i>Завдання 9.</i> Виявлення та ранжирування факторів впливу на обсяги, напрями та структуру міжнародних міграційних потоків	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 12.</i> Міжнародні кредитні відносини	<i>Завдання 12.</i> Обґрунтування ефективності міжнародного кредитування експортних та імпорتنих операцій різними методами нарахування процентів	Робота в малих групах
<i>Тема 13.</i> Міжнародна економічна інтеграція	<i>Завдання 13.</i> Визначення статичних та динамічних ефектів євроінтеграції країн Центральної та Східної Європи	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод сценаріїв, презентації
<i>Тема 15.</i> Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків	<i>Завдання 15.</i> Визначення потенційних інтеграційних переваг України за умови її взаємодії з ЄС	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод сценаріїв, презентації
<i>Тема 16.</i> Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	<i>Завдання 16.</i> Визначення особливостей сучасної гео економічної моделі України.	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод сценаріїв, презентації

## 11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100 бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

**поточний контроль**, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит – 35 балів);

**модульний контроль**, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

**підсумковий/семестровий контроль**, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

*Поточний контроль* з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у семінарських заняттях;
- перевірка есе за заданою тематикою;
- проведення письмової контрольної роботи;
- індивідуальні опитування;
- фронтальні опитування;
- перевірка домашніх завдань;
- доповідь на круглому столі.

*Модульний контроль* з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквіуму. **Колоквіум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

*Підсумковий/семестровий контроль* проводиться у формі семестрового екзамену. **Семестрові екзамени** – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

**Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.** Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуаційних завдань, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання домашніх завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за конкретне завдання ставиться за умови відповідності практичного завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Письмова контрольна робота проводиться 3 рази за семестр та включає теоретичні питання та практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

**Модульний контроль** у формі колоквиуму проводиться 2 рази на семестр відповідно до тем змістових модулів.

**Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.** Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

**Критеріями оцінювання есе є:**

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

уміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;



самостійність виконання роботи;  
грамотність подачі матеріалу;  
використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;  
оформлення роботи.

**Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.** Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Кожен екзаменаційний білет складається з 5 практичних ситуацій, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет з навчальної дисципліни "Міжнародні економічні відносини" включає два стереотипних, два евристичних та одне діагностичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент **не може бути допущений** до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, у сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі *екзаменаційної "Відомості обліку успішності"*.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у *залікову "Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни.

У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

### **Зразок екзаменаційного білета**

Форма № Н-5.05

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця  
Освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр"  
Напрями підготовки: 6.030601 "Менеджмент", 6.140103 "Туризм" . Семестр IV  
Навчальна дисципліна "Міжнародні економічні відносини"

### **ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1**

**Завдання 1 (евристичне).** Уряд Іспанії розробляє нові заходи імміграційної та еміграційної політики:

- а) лібералізація правил виїзду громадян зі своєї країни за кордон;
- б) лібералізація правил в'їзду в країну з-за кордону;

в) прийняття програми економічної допомоги країнам, що розвиваються;

г) прийняття програми диверсифікації національного складу мігрантів.

Як наведені заходи вплинуть на обсяги міжнародної міграції робочої сили, якщо Іспанія є великою країною?

**Завдання 2 (евристичне).** Країна девальвувала національну валюту на 20 %. Визначити та обґрунтувати, як вплине девальвація на торговий баланс країни при наступних умовах:

- 1) еластичність експорту більше 0, еластичність імпорту дорівнює 1;
- 2) еластичність експорту дорівнює 0, еластичність імпорту менша від 1;
- 3) еластичність експорту дорівнює 0, еластичність імпорту дорівнює 1.

Обґрунтувати відповідь.

**Завдання 3 (стереотипне).** Країна експортує та імпортує три групи товарів. Обсяги зовнішньоторговельних операцій країни наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Обсяги експортно-імпортних операцій країни**

Товар	Експорт, дол. США	Імпорт, дол. США
I	1 600	3 250
II	2 300	5 300
III	1 510	1 600

Визначити тип зовнішньоторговельних операцій та розрахувати рівень внутрішньогалузевої торгівлі країни.

**Завдання 4 (стереотипне).** Продуктивність (в год.) виробництва цукру і тканини в Україні і Польщі наведена в табл. 2.

Таблиця 2

**Продуктивність виробництва цукру і тканини в Україні і Польщі**

Товар	Україна	Польща
Цукор (кг/год)	3 000	2 000
Тканина (м <sup>2</sup> /год)	150	250

Обґрунтувати відповідь на питання: у виробництві якого товару Україна має абсолютну перевагу? У виробництві якого товару Польща має абсолютну перевагу?

Визначити вигравш від зовнішньої торгівлі відповідно України і Польщі, якщо вони обмінюють 3 000 т цукру на 250 000 м<sup>2</sup> тканини.

**Завдання 5 (діагностичне).** Ставка мита на іноземний одяг складає 15 %, на тканини – 3 %, на фурнітуру – 2 %. Вартість тканини складає 25 % вартості одягу, вартість фурнітури – 10 % вартості одягу. Розрахувати ефективний рівень тарифу:

- 1) при вище наведених умовах;
- 2) якщо тариф на одяг скоротився до 10 %;
- 3) якщо тариф на тканини скоротився до 1,4 %;
- 4) якщо тариф на фурнітуру збільшився на 1,5 %;
- 5) якщо тариф на тканини збільшився до 7 %, на фурнітуру – до 5%.

Затверджено на засіданні  
кафедри міжнародної економіки та менеджменту ЗЕД ХНЕУ ім. С. Кузнеця.  
Протокол № \_\_\_ від "\_\_\_" \_\_\_\_\_ 20\_\_\_р.

Зав. кафедри \_\_\_\_\_ Екзаменатор \_\_\_\_\_  
(підпис) (підпис)

**Підсумкові бали за екзамен** складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Розподіл балів між завданнями білету наступний.

**Завдання 1 (евристичне).** За вирішене евристичне завдання максимальна оцінка складає 5 балів.

За вирішення евристичного завдання у повному обсязі, без допущення помилок, з наданням правильної обґрунтованої відповіді, що базується на теоретичних засадах розвитку міжнародних економічних відносин, наявності елементів самостійного і творчого мислення, чіткому володінні понятійним апаратом ставиться 5 балів.

За вирішення евристичного завдання не в повному обсязі, з допущенням помилок у категоріальному апараті ставиться 2 бали.

Неправильне вирішення евристичного завдання не оцінюється.

**Завдання 2 (евристичне).** За вирішене евристичне завдання максимальна оцінка складає 7 балів.

За вирішення евристичного завдання у повному обсязі, за умови надання обґрунтованої відповіді з використанням не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури, творчого підходу та чіткого володіння понятійним апаратом оцінюється ставиться 7 балів.

За вирішення евристичного завдання з незначними помилками у категоріальному апараті, але за умови надання обґрунтованої відповіді ставиться 4 бали.

За вирішення евристичного завдання не у повному обсязі, з допущенням помилок у категоріальному апараті ставиться 1 бал.

Неправильне вирішення евристичного завдання не оцінюється.

*Завдання 3 (стереотипне).* За вирішене стереотипне завдання максимальна оцінка складає 7 балів.

За вирішення стереотипного завдання у повному обсязі, без допущення методичних та арифметичних помилок, з наданням правильної обґрунтованої відповіді, за чітке володіння понятійним апаратом ставиться 7 балів.

За вирішення стереотипного завдання не в повному обсязі, з допущенням помилок у використанні категоріального апарату, але з проведенням усіх необхідних розрахунків ставиться 5 балів.

За вирішення стереотипного завдання не у повному обсязі, з допущенням арифметичних помилок, відсутністю теоретичного обґрунтування ставиться 3 бали.

Неправильне вирішення стереотипного завдання не оцінюється.

*Завдання 4 (стереотипне).* За вирішене стереотипне завдання максимальна оцінка складає 9 балів.

За вирішення стереотипного завдання у повному обсязі, за умови проведення необхідних розрахунків, надання обґрунтованої відповіді, чіткого володіння понятійним апаратом ставиться 9 балів.

За вирішення стереотипного завдання не в повному обсязі, за умови проведення всіх розрахунків, але відсутності обґрунтованої відповіді на поставлені питання ставиться 6 балів.

За вирішення стереотипного завдання не в повному обсязі, за умови проведення переважної частини розрахунків (більше 50%), відсутності обґрунтованої відповіді на поставлені питання ставиться 3 бали.

Неправильне вирішення стереотипного завдання не оцінюється.

*Завдання 5 (діагностичне).* За вирішене діагностичне завдання максимальна оцінка складає 12 балів.

За вирішення діагностичного завдання в повному обсязі, без допущення методичних та арифметичних помилок, з наданням правильно обґрунтованої відповіді, за чітке володіння понятійним апаратом ставиться 12 балів.

За вирішення діагностичного завдання не в повному обсязі, із допущенням помилок у використанні категоріального апарату, але з проведенням всіх необхідних розрахунків ставиться 8 балів.

За вирішення діагностичного завдання не у повному обсязі, з допущенням арифметичних помилок, відсутності обґрунтованої відповіді ставиться 4 бали.

Неправильне вирішення діагностичного завдання не оцінюється.

## 12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Таблиця 12.1

### Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год			Методи та форми навчання		ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей		
		4	5	6	7	8	9		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
МЕСК 1	Змістовий модуль 1.								
	Теоретичні засади та форми розвитку міжнародних економічних відносин								30
	Формувати цілісне уявлення про процеси, які характеризують міжнародний рівень взаємодії національних економік	1	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 1. Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"	Робота на лекції	0,2	
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Теоретичні засади міжнародних економічних відносин": 1. Сутність міжнародних економічних відносин. 2. Об'єкт та предмет вивчення міжнародних економічних відносин. 3. Структура міжнародних економічних відносин. 4. Методи вивчення та дослідження міжнародних економічних відносин	Активна участь у семінарському занятті	1,1	
		СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за даною тематикою; володіння понятійно-категоріальним апаратом з міжнародної економіки	Індивідуальні опитування	2		

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
МЕСК 1	Здатність оволодіння новітніми підходами щодо оцінки еволюційного характеру розвитку системи МЕВ	2	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 2. Світове господарство та особливості його розвитку	Робота на лекції	0,2
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за даною тематикою; виконання завдань щодо методичного інструментарію для вивчення та дослідження МЕВ	Фронтальне опитування	1
		3	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА3. Еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин. ТЕМА 4. Середовище міжнародних економічних відносин	Робота на лекції	0,2
				2	Семінарське заняття	Тема семінарського заняття "Історичні аспекти формування та розвитку міжнародних економічних відносин": 1. Теоретичні підходи щодо визначення історичних періодів формування міжнародних економічних відносин. 2. Зовнішня торгівля як основна форма економічних відносин стародавніх держав. 3. Особливості розвитку зовнішньої торгівлі за доби феодалізму. 4. Розвиток міжнародних економічних відносин у період первісного нагромадження капіталу. 5. МЕВ в умовах становлення індустріальної цивілізації. 6. Новий період розвитку МЕВ	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,1
	СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження еволюції розвитку міжнародних економічних відносин	Перевірка домашніх завдань	1		
	Здатність до виокремлення факторів розвитку МЕВ та оцінки ступеня їх впливу	4	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 5. Міжнародний поділ праці та кооперація виробництва	Робота на лекції	0,2
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження структури середовища формування та розвитку міжнародних економічних відносин	Фронтальне опитування	1
	Здатність до аналізу товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі країни	5	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 6. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин. ТЕМА 7. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг	Робота на лекції	0,2
				2	Практичне заняття	Розрахунок індексу внутрішньогалузевої торгівлі в умовах збалансованої та незбалансованої зовнішньої торгівлі. Визначення абсолютних та порівняльних переваг країни. Розрахунок альтернативної ціни	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,1
			Контрольна робота	2				
		СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; аналіз товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі України	Перевірка домашніх завдань	1	

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
МЕСК 1	Здатність оцінювати інвестиційний клімат в країні та визначати фактори його формування	6	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво	Робота на лекції	0,2	
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань щодо оцінки інвестиційного клімату країни та визначення інвестиційної позиції країни	Фронтальне опитування	1	
	Здатність аналізувати динаміку та структуру міжнародних міграційних потоків	7	Ауд. СРС	2	Лекція	ТЕМА 9. Міжнародна міграція робочої сили	Робота на лекції	0,2	
				2	Семінарське заняття	<i>Тема семінарського заняття "Міжнародна міграція робочої сили як форма міжнародних економічних відносин":</i> 1. Сутність, види та причини міжнародної міграції робочої сили. 2. Основні напрями та центри концентрації міжнародних міграційних потоків. 3. Економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили. 4. Особливості сучасного розвитку світового ринку праці. 5. Державне та міжнародне регулювання міжнародних міграційних процесів	Активна участь у семінарському занятті	1,1	
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження особливостей формування та функціонування світового ринку праці та ринку праці різних країн (на вибір)	Контрольна робота	2	
				2	Лекція	ТЕМА 10. Міжнародний науково-технічний обмін	Робота на лекції	0,2	
	Здатність аналізувати динаміку та структуру міжнародних науково-технічних зв'язків	8	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 10. Міжнародний науково-технічний обмін	Робота на лекції	0,2	
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження закордонного досвіду створення та функціонування технопарків, технополісів, бізнес-інкубаторів	Фронтальне опитування	1	
	Колоквіум за змістовим модулем 1								9
	Змістовий модуль 2. Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку МЄВ в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції								30
	МЕСК 2	Здатність аналізувати механізми та форми співробітництва між країнами у валютно-фінансовій сфері	9	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 11. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини	Робота на лекції	0,2
					2	Практичне заняття	Практичне заняття: "Розрахунок валютного курсу методом прямого та оберненого котирування; крос-курсу, номінального та реального валютного курсу. Визначення рівня ревальвації та девальвації валюти. Розрахунок ступеню впливу девальвації (ревальвації) на торговий баланс країни	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,1
СРС				2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичного завдання на структурування платіжного балансу країни	Перевірка домашніх завдань	1	



Продовження табл. 12.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
МЕСК 2	Здатність аналізувати механізми та форми співробітництва між країнами у валютно-фінансовій сфері	10	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 11. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини	Робота на лекції	0,2
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; аналіз еволюційних змін у функціонуванні світової валютної системи, структура національної та світової валютної системи	Фронтальне опитування	1
	Здатність класифікувати форми та методи міжнародного кредитування	11	Ауд. СРС	2	Лекція	ТЕМА 12. Міжнародні кредитні відносини	Робота на лекції	0,2
				2	Практичне заняття	Розрахунок вартості кредиту різними методами нарахування процентів, розрахунок суми лізингових платежів різними методами	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,1
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання практичних завдань щодо розрахунку вартості міжнародного кредиту	Індивідуальне опитування	2
	Здатність визначати ефекти міжнародної економічної інтеграції, аналізувати передумови та доцільність участі країн в інтеграційних процесах	12	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 13. Міжнародна економічна інтеграція	Робота на лекції	0,2
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження принципів та рівнів міжнародної економічної інтеграції	Фронтальне опитування	1
		13	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 13. Міжнародна економічна інтеграція	Робота на лекції	0,2
	2			Практичне заняття	Визначення статичних та динамічних ефектів інтеграції залежно від характеру зовнішньоторговельної політики держави	Контрольна робота	2	
	СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; визначення особливостей розвитку інтеграційних угруповань світу відповідно до рівнів міжнародної економічної інтеграції	Перевірка домашніх завдань	1		
	Здатність до виявлення особливостей та принципів міжнародного та державного регулювання руху факторів виробництва і міжнародної торгівлі	14	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 14. Міжнародні економічні організації у багатосторонньому економічному співробітництві і регулюванні міжнародних економічних відносин	Робота на лекції	0,2
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; дослідження особливостей регулювання МЄВ на міжнародному рівні	Фронтальне опитування	1

Закінчення табл. 12.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
МЕСК 3	Здатність визначати та обґрунтовувати фактори формування національної гео економічної моделі	15	Ауд. СРС	2	Лекція	ТЕМА 15. Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків	Робота на лекції	0,2	
				2	Практичне заняття	Визначення потенційних інтеграційних переваг України за умов її взаємодії з ЧЕС, Митним Союзом, ЄС	Активна участь у виконанні практичних завдань	1,1	
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання есе за темою "Інтеграційні пріоритети України в умовах глобалізації світової економіки"	Перевірка есе	2,5	
	Здатність визначати форми та рівні економічної глобалізації	16	Ауд. СРС	2	Лекція	ТЕМА 16. Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	Робота на лекції	0,2	
			СРС	2	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання завдань щодо аналізу та обґрунтування факторів впливу на розвиток економічної глобалізації	Фронтальне опитування	1	
		17	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 16. Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин	Робота на лекції	0,2	
	2			Семінарське заняття	Особливості сучасної гео економічної моделі розвитку України в міжнародному контексті	Активна участь у семінарському занятті	1,1		
	СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка доповідей щодо визначення особливостей сучасного міжнародного економічного розвитку, глобальних проблем світової економіки	Доповідь	2,2			
	Колоквіум за змістовим модулем 2								7
	Сесія	Ауд.	2	Перед-екзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40		
				2	Екзамен			Виконання завдань екзаменаційного білету	
			СРС	6	Підготовка до екзамену			Повторення матеріалів змістових модулів	
Усього годин	108	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни						100	
з них									
аудиторні	55	50 %					поточний контроль	60	
самостійна робота	53	50 %					підсумковий контроль	40	

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

### Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3 T4	T5	T6 T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
3,3	1,2	4,3	1,2	4,3	1,2	4,3	10,2	5,5	2,3	5,5	1,2	3,8	11,7		
Колоквіум								Колоквіум							
9								7							

Примітка. T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Таблиця 12.3

### Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Перевірка домашніх завдань	Перевірка есе	Індивідуальні опитування	Фронтальні опитування	Доповідь	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади та форми розвитку міжнародних економічних відносин	Тема 1	1 тиждень	0,2	-	1,1	-	-	2	-	-	-	-	3,3
	Тема 2	2 тиждень	0,2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1,2
	Тема 3	3 тиждень	0,2	-	1,1	1	-	-	2	-	-	-	4,3
		4 тиждень	0,2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1,2
	Тема 4	5 тиждень	0,2	1,1	-	1	-	-	-	-	2	-	4,3
	Тема 5	6 тиждень	0,2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1,2
	Тема 6	7 тиждень	0,2	-	1,1	1	-	-	-	-	-	2	-
Тема 7	8 тиждень	0,2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	9	10,2
Змістовий модуль 2. Валютно-фінансові та інституціональні засади розвитку МЕН в умовах глобалізації та міжнародної економічної інтеграції	Тема 8	9 тиждень	0,2	1,1	-	1	-	2	-	-	-	-	4,3
	Тема 9	10 тиждень	0,2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1,2
	Тема 10	11 тиждень	0,2	1,1	-	1	-	-	-	-	-	-	2,3
	Тема 11	12 тиждень	0,2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1,2
	Тема 12	13 тиждень	0,2	1,1	-	1	-	-	-	-	2	-	4,3
	Тема 13	14 тиждень	0,2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1,2
	Тема 14	15 тиждень	0,2	1,1	-	-	2,5	-	-	-	-	-	3,8
	Тема 15	16 тиждень	0,2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1,2
	Тема 16	17 тиждень	0,2	1,1	-	-	-	-	-	2,2	-	7	10,5
Усього			3,4	6,6	3,3	6	2,5	6	8	2,2	6	16	60

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 12.4

### Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

## 13. Рекомендована література

### 13.1. Основна

1. Авдокушин Е. Ф. Международные экономические отношения : учебник / Е. Ф. Авдокушин. – М. : Юристъ, 2001. – 368 с.

2. Аكوпова Е. С. Мировая экономика и международные экономические отношения / Е. С. Аكوпова, О. Н. Воронкова, Н. Н. Гаврилко. – Ростов н/Д : "Феникс", 2001. – 416 с. – (Серия "Учебники, учебные пособия").

3. Бестужева С. В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / С. В. Бестужева. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 384 с.

4. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / С. В. Бестужева. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 212 с.

5. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – Вид 5-те, перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 582 с.
6. Економіка зарубіжних країн : навч. посіб. / за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, В. М. Осипова. – [3-тє вид., перероб. та доп. навч. посіб.] – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 544 с.
7. Киреев А. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства : учеб. пособ. для вузов / А. Киреев. – М. : Международные отношения, 2002. – 416 с.
8. Киреев А. Международная экономика: в 2-х ч. Ч. 2. Международная макроэкономика: открытая экономика и макроэкономическое программирование : учеб. пособ. для вузов / А. Киреев. – М. : Международные отношения, 1999. – 488 с.
9. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. – 7-ме вид. – К. : Знання, 2008. – 406 с.
10. Кругман П. Р. Международная экономика. Теория и политика : учебник для вузов / П. Р. Кругман, М. Обстфельд; [пер. с англ.] – М. : ЮНИТИ, 1997. – 799 с.
11. Кухарська Н. О. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / Н. О. Кухарська, С. К. Харічков. – Х. : Одісей, 2006. – 456 с.
12. Макуха С. М. Україна в міжнародних відносинах в умовах глобалізації / С. М. Макуха. – Х. : Легас, 2003. – 352 с.
13. Мельник Т. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції : монографія / Т. Мельник. – К. : КНТЕУ, 2007. – 451 с.
14. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон та ін. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 672 с.
15. Міжнародна економіка : підручник / Румянцев А. П., Климко Г. Н., Рокоча В. В. та ін.; за ред. А. П. Румянцева. – К. : Знання-Прес, 2003. – 447 с.
16. Міжнародні ринки ресурсів : навч. посіб. / Я. Б. Яценко, Я. А. Дубинюк, Т. В. Марена та ін.; під заг. ред. Ю. В. Макогона. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 194 с.
17. Мирская экономика : учебник / под ред. проф. Булатова А. С. – М. : Юристъ, 2002. – 734 с.

18. Михайлушкин А. И. Международная экономика : учебник / А. И. Михайлушкин, П. Д. Шимко. – М. : Высш. школа, 2002. – 336 с.
19. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / В. Є. Новицький. – К. : КНЕУ, 2003. – 948 с.
20. Савельєв Є. В. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів : підручник для магістрантів з міжнародної економіки і державної служби / Є. В. Савельєв. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – 504 с.
21. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: теорія : підручник для студ. екон. спец. вищих навч. закл. / А. С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2008. – 408 с.
22. Філіпенко А. С. Міжнародні економічні відносини: історія : підручник / А. С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2006. – 687 с.
23. Шевчук В. О. Міжнародна економіка: теорія і практика : підручник / В. О. Шевчук. – К. : Знання, 2008. – 663 с.
24. Школа І. М. Міжнародні економічні відносини : підручник для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Школа, В. М. Козменко, О. В. Бабінська; Чернів. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – Вид 2-ге., перероб. і доп. – Чернівці : Книги-XXI, 2007. – 544 с.

### **13.2. Додаткова**

25. Балаева А. Сфера услуг в мировой экономике: тенденции развития / А. Балаева, М. Предводителева // Мировая экономика и международные отношения. – № 3. – 2007. – С. 23–28.
26. Бестужева С. В. Комплексний підхід до формування системи показників оцінки усталеного розвитку зовнішньоекономічної діяльності / С. В. Бестужева, К. Б. Коблякова, І. В. Мілько // Економічний простір : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2009. – № 21. – С. 5–28.
27. Бестужева С. В. Глобалізація та світова фінансова криза: прогнозована реальність / С. В. Бестужева // Економічний простір : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2009. – № 22/1. – С. 78–85.

28. Бор М. З. История мировой экономики : конспект лекций / М. З. Бор. – М. : Издательство "Дело и Сервис", 1998. – 288 с.
29. Бородаевский А. Тенденции социально-экономического развития в разных регионах мира / А. Бородаевский // Мировая экономика и международные отношения. – № 4. – 2007. – С. 18–28.
30. Горбач Л. М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – К. : Кондор, 2005. – 326 с.
31. Кардозо Ф. Э. Зависимость и развитие Латинской Америки: опыт социологической интерпретации / Ф. Э. Кардозо, Э. Фалетто; [пер. с исп.] – М. : ЮНИТИ, 2002. – С. 83–95.
32. Красильщиков В. Кризис в Восточной Азии: 10 лет спустя / В. Красильщиков // Мировая экономика и международные отношения. – № 8. – 2007. – с. 70–83.
33. Милль Дж. С. Основы политической технополии. Т. 1 / Дж. С. Миль. – М. : Прогресс, 1980. – 384 с.
34. Мотузка О. М. Статистичний моніторинг міжнародної технічної допомоги / О. М. Мотузка // Статистика України. – 2008. – № 1. – С. 5–8.
35. Пebro М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения / М. Пebro. – М. : Прогресс Универс, 1994. – 592 с.
36. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогообложения. – М. : 1995. – 712 с.
37. Рудь Н. Механизмы государственной поддержки ПИИ в сферу высоких технологий / Н. Рудь // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – № 8. – С. 32–40.
38. Сергеев В. Проблемы мировой энергетической безопасности / В. Сергеев // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 12. – С. 18–19.
39. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов // А. Смит [пер. с англ.] – М. : Наука, 1992. – 572 с.
40. Старостіна А. Суперечливі шляхи економічної глобалізації / А. Старостіна, О. Каніщенко // Економіка України. – 2008. – № 5. – С. 58–65.
41. Тимошина Т. М. Экономическая история зарубежных стран : учеб. пособ. / Т. М. Тимошина; под ред. проф. Чепурина М. Н. – 4-е изд., доп. – М. : Юридический Дом "Юстицинформ", 2003. – 496 с.

42. Шишков Ю. Регионализация и глобализация мировой экономики: альтернатива или взаимодополнение? / Ю. Шишков // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 8. – С. 3–20.

43. Hecksher Eli F. Mercantilism. – Vol. 1,2 / Eli F. Hecksher. – London : Allen and Unwil, 1935. – 324 p.

44. Ohlin B. Interregional and International Trade / B. Ohlin. – Cambridge : Harvard University Press, 1952. – 238p.

45. Posner M. International Trade and Technical Chandge / M. Posner // Oxford Economic Papers. – 1961. – No. 13. – P. 323–341.

46. Rybchynski M. M. Factor Endowments and Relative Commodity Prices / M. M. Rybchynski // Economics. – 1955. – No. 84. – P. 336–341.

47. Vernon R. International Investment and International Trade in the Product Cycle / R. Vernon // The Quarterly Journal of Economics. – 1966. – No. 45. – P.190–207.

### **13.3. Інформаційні ресурси**

48. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).

49. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.1991.р. № 959-XII, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).

50. Митний кодекс України від 11.08.2002 р. № 92-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).

51. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/nk>.

### **13.4. Методичне забезпечення**

52. Бестужева С. В. Практикум з навчальної дисципліни "Міжнародні економічні відносини" для студентів напряму підготовки 6.030601 "Менеджмент" усіх форм навчання. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 100 с.



# Додатки

Додаток А  
Таблиця А.1

## Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Міжнародні економічні відносини" за Національною рамкою кваліфікацій України

65

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
<b>Тема 1. Предмет і завдання дисципліни "Міжнародні економічні відносини"</b>					
Визначати рівні та форми міжнародних економічних відносин	Сутність поняття економічні відносини та їх класифікація	Знання сутності міжнародних економічних відносин, чинників та рівнів розвитку	Ідентифікувати рівні міжнародних економічних відносин	Презентувати результати визначення чинників впливу на розвиток міжнародних економічних відносин	Відповідальність за точну ідентифікацію рівня міжнародних економічних відносин
<b>Тема 2. Світове господарство та особливості його розвитку</b>					
Визначати особливості міжнародної економічної взаємодії країн	Класифікації країн у світовій економіці	Знання суб'єктів, структурних елементів та рівнів їх взаємодії у системі світового господарства, законів та закономірностей розвитку світового господарства	Виявляти та ідентифікувати протиріччя у системі світогосподарських зв'язків	Презентувати результати визначення протиріч у світовому господарстві	Відповідальність за точність і коректність ідентифікації протиріч у системі світогосподарських зв'язків

Продовження додатка А  
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
<b>Тема 3. Еволюційні періоди формування міжнародних економічних відносин</b>					
Визначати особливості формування та розвитку міжнародних економічних відносин в історичному контексті	Сутність та види суспільно-економічних формацій, передумови їх зміни	Знання історичних етапів розвитку міжнародних економічних відносин	Аналізувати розвиток міжнародних економічних відносин в епоху стародавніх держав, рабовласництва, феодалізму, капіталізму та монополістичного капіталізму. Визначати причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у системі світового господарства	Презентувати результати аналізу розвитку міжнародних економічних відносин в епоху стародавніх держав, рабовласництва, феодалізму, капіталізму та монополістичного капіталізму	Відповідальність за обґрунтованість визначення причинно-наслідкових зв'язків між економічними явищами та процесами у системі світового господарства
<b>Тема 4. Середовище міжнародних економічних відносин</b>					
Визначати умови, фактори розвитку та структурні елементи середовища міжнародних економічних відносин	Сутність понять "культура", "політика", "інституціоналізм", "природні ресурси"	Знання критеріїв класифікації зовнішнього та внутрішнього середовища міжнародних економічних відносин	Аналізувати та оцінювати стан та тенденції розвитку природно-ресурсного, політико-правового, соціально-культурного, економічного середовища міжнародних економічних відносин	Презентувати результати аналізу та оцінювання стану та тенденцій розвитку середовища міжнародних економічних відносин	Відповідальність за точність оцінювання та обґрунтованість аналізу стану та тенденцій розвитку середовища міжнародних економічних відносин

Продовження додатка А  
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
<b>Тема 5. Міжнародний поділ праці та кооперація виробництва</b>					
Виокремлювати фактори розвитку міжнародного поділу праці та оцінювати ступінь їх впливу	Визначення понять "суспільний поділ праці", "спеціалізація", "кооперація", визначення їх видів	Знання видів та форм міжнародного поділу праці, факторів впливу на його розвиток	Визначати рівень та характер міжнародної спеціалізації країни та міжнародноспеціалізовану продукцію. Обґрунтування доцільності участі країни у міжнародних коопераційних зв'язках	Презентувати результати визначення рівня міжнародної спеціалізації країни	Точність та коректність визначення рівня та характеру міжнародної спеціалізації країни. Обґрунтованість доцільності участі країни у міжнародних коопераційних зв'язках
<b>Тема 6. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин</b>					
Проводити аналіз товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі країни товарами	Поняття торгівлі товарами, форм та методів її організації	Знання теоретичних засад та методичних підходів щодо аналізу міжнародної торговельної діяльності країни	Визначати індекс внутрішньогалузевої торгівлі в умовах збалансованої та незбалансованої зовнішньої торгівлі; абсолютні та порівняльні переваги країни; експортну, імпорتنу, зовнішньоторговельну квоти та індекс товарності	Презентувати результати аналізу та оцінювання міжнародної торговельної діяльності країни	Точність та обґрунтованість аналізу та оцінювання міжнародної торговельної діяльності країни
<b>Тема 7. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг</b>					
Проводити аналіз товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі країни послугами	Сутність та особливості послуги, умов її надання, відмінностей торгівлі товарами та торгівлі послугами	Знання критеріїв класифікації послуг у світовій економіці та особливостей розвитку світового ринку послуг	Аналізувати та оцінювати стан та тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами за товарною та географічною структурою	Презентувати результати аналізу та оцінки міжнародної торговельної діяльності країни у сфері послуг	Точність та обґрунтованість аналізу та оцінки міжнародної торговельної діяльності країни у сфері послуг

1	2	3	4	5	6
<b>Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво</b>					
Здійснювати оцінювання інвестиційного клімату в країні та визначати фактори його формування	Визначення понять "інвестиції" та "ризик". Форми інвестицій	Знання теоретико-методичних засад організації міжнародної інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання та оцінювання її ефективності	Оцінювати інвестиційний клімат країни за визначеними факторами, розраховувати очікуваний дохід від іноземного інвестування, виявляти інвестиційний ризик та визначати рівень його впливу на інвестиційну діяльність	Презентувати результати оцінки інвестиційного клімату країни	Приймати рішення щодо доцільності та ефективності іноземного інвестування за географічними пріоритетами
<b>Тема 9. Міжнародна міграція робочої сили</b>					
Проводити аналіз динаміки та структури міжнародних міграційних потоків	Поняття "робоча сила", "міграція", "трудо-вий дохід", "ринок праці", "безробіття". Принципові ознаки та класифікації трудових ресурсів	Знання причин, видів та напрямів міжнародної міграції робочої сили, особливостей формування та розвитку сучасного ринку праці	Оцінювати економічні наслідки еміграції, імміграції та рееміграції для країни, визначати напрями міжнародної міграційної політики країни	Презентувати результати оцінювання ефективності міжнародного міграційного співробітництва країни	Відповідальність за точність і коректність оцінювання економічних наслідків міжнародної міграції робочої сили
<b>Тема 10. Міжнародний науково-технічний обмін</b>					
Проводити аналіз динаміки та структури міжнародних науково-технічних зв'язків	Поняття "технологія", "інновація", "науково-технічний прогрес"	Знання сутності, форм правового захисту та форм міжнародної передачі технології на комерційній та некомерційній основі, методів оцінки економічних наслідків міжнародного науково-технічного співробітництва країни	Обґрунтовувати вибір форми міжнародного науково-технічного співробітництва. Складати ліцензійну угоду відповідно до умов науково-технічної співпраці	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації міжнародних ліцензійних угод	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення

1	2	3	4	5	6
<b>Тема 11. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини</b>					
Проводити аналіз механізмів та форм співробітництва між країнами у валютно-фінансовій сфері	Поняття "валюта", "валютний курс", "валютний ринок", "валютна політика". Класифікація валют та валютних курсів	Знання структури національної та світової валютної системи, методів визначення валютного курсу, структури платіжного балансу країни та методів його регулювання	Визначати валютний курс методом прямого, оберненого котирування, крос-курс, номінальний та реальний валютний курс. Структурувати та розраховувати сальдо платіжного балансу країни	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації рішень у валютно-фінансовій сфері	Приймати ефективні управлінські рішення у валютно-фінансовій сфері
<b>Тема 12. Міжнародні кредитні відносини</b>					
Проводити порівняльний аналіз щодо загроз та переваг для вітчизняних підприємств при виході на різні сегменти міжнародного кредитного ринку	Сутність кредиту, його форми, методи нарахування відсотків	Знання класифікації форм та методів міжнародного кредитування, методів оцінки кредитного ризику	Здійснювати оцінку ефективності міжнародної кредитної діяльності країни. Визначати ступінь ризику міжнародного кредитування	Презентувати результати оцінки ефективності міжнародної кредитної діяльності країни	Приймати ефективні управлінські рішення у кредитній сфері
<b>Тема 13. Міжнародна економічна інтеграція</b>					
Визначати ефекти міжнародної економічної інтеграції країн	Поняття "інтеграція", "міжнародна спеціалізація", "міжнародне кооперування". Структура середовища міжнародних економічних відносин	Знання передумов, цілей, етапів міжнародної економічної інтеграції, критеріїв оцінки міжнародних інтеграційних процесів	Обґрунтовувати доцільність участі країни у світових інтеграційних угрупованнях відповідно до рівня її соціально-економічного розвитку	Презентувати результати оцінювання міжнародного інтеграційного співробітництва країни	Відповідальність за точність і коректність результатів оцінювання міжнародного інтеграційного співробітництва країни

1	2	3	4	5	6
<b>Тема 14. Міжнародні економічні організації у багатосторонньому співробітництві і регулюванні міжнародних економічних відносин</b>					
Виявляти особливості та принципи міжнародного та державного регулювання руху факторів виробництва і міжнародної торгівлі	Форми, методи, інструменти державного регулювання економіки	Знання сутності, класифікації міжнародних економічних організацій, методів та інструментів міжнародного та державного регулювання торгівлі товарами, послугами, руху капіталу, технології і робочої сили	Визначати та оцінювати економічні наслідки впливу державного та міжнародного регулювання на розвиток міжнародної економічної діяльності країни	Презентувати результати визначення та оцінки ступеня впливу державного та міжнародного регулювання на розвиток міжнародної економічної діяльності країни	Відповідальність за точність і коректність результатів
<b>Тема 15. Проблеми інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків</b>					
Визначати та обґрунтовувати фактори формування національної гео економічної моделі	Сутність та структуру національної економіки	Знання передумов, принципів формування та структури гео економічних моделей країн	Визначати принципи особливості формування гео економічної моделі України відповідно до рівня її інтеграції у систему світового господарства	Презентувати результати оцінки гео економічної моделі України та визначати пріоритетні напрями її інтеграційного співробітництва	Відповідальність за точність і коректність результатів
<b>Тема 16. Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин</b>					
Здатність визначати форми та рівні економічної глобалізації	Структуру, сучасні тенденції розвитку світового господарства	Знання основних форм та рівнів економічної глобалізації, чинників, умов і наслідків її розвитку	Здійснювати оцінювання економічних наслідків впливу глобалізації на соціально-економічне зростання розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою	Презентувати результати оцінки впливу глобалізації на економічний розвиток розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою	Відповідальність за точність і коректність результатів

## Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	20
5. Теми та плани семінарських занять.....	22
6. Теми практичних занять.....	23
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	25
7. Самостійна робота.....	30
8. Контрольні запитання для самодіагностики.....	35
9. Індивідуально-консультативна робота.....	41
10. Методи навчання.....	42
11. Методи контролю.....	46
12. Розподіл балів, які отримують студенти.....	54
13. Рекомендована література.....	60
13.1. Основна.....	60
13.2. Додаткова.....	62
13.3. Інформаційні ресурси.....	64
13.4. Методичне забезпечення.....	64
Додатки.....	65

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма  
навчальної дисципліни  
"МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ"  
для студентів напрямів підготовки  
6.030601 "Менеджмент",  
6.140103 "Туризм" денної форми навчання**

*Самостійне електронне текстове мережне видання*

Укладач **Бестужева** Світлана Василівна

Відповідальний за випуск *Піддубний І. О.*

Редактор *Булгакова Г. К.*

Коректор *Ковальчук М. А.*

План 2015 р. Поз. № 77ЕВ. Обсяг 72 с.

---

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру  
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*